

Σώτη Τριανταφύλλου
Σικελικό ειδύλλιο
Εκδόσεις Πατάκι
Σελ. 298

Η αβάστακτη σκληρότητα της Σικελίας

Η Σώτη Τριανταφύλλου είναι η μόνη Ελληνίδα συγγραφέας με οικουμενική προσλαμβάνουσα της τρέχουσας ζωής και ηοληφίας. Το εντυπωσιακό γεγονός με την περίπτωση της έγκειται στο ότι, πανεπιστημιακή ούσα, δεν επεξεργάζεται τον κόσμο μέσα από τα αποστειρωμένα πανεπιστημιακά εργαστήρια ιδεών, αλλά μέσα στους δρόμους της οικουμένης και την απίθανη βλάστηση της ανθρώπινης βιοποικιλότητας. Έτσι, είναι σε όλα της αυθεντική. Δεν είναι η πρώτη φορά που η συγγραφέας διαλέγει έναν ιστορικό χρόνο για να τον εντάξει σε έναν παγκόσμιο χώρο και τόπο με πολιτισμική αυθεντικότητα, εντυπωσιακή γνώση της καθημερινότητάς του αλλά και της κοινής εσωτερικότητας των ανθρώπων. Αυτή τη φορά έχουμε να κάνουμε με τη μεταπολεμική Ιταλία της δεκαετίας του '50 και πιο συγκεκριμένα την πιο ιδιότυπη εκδοχή της, τη Σικελία, έναν τόπο όπου ο τρόπος ζωής, οι αντιλήψεις και η ριζωμένη νοοτροπία δεν παρακολουθούν την εξέλιξη του γύρω κόσμου. Εποχή, τόπος και άνθρωποι συνθέτουν τον ολοκληρωμένο χαρακτήρα ενός μυθιστορήματος όπου όλα ζωντανεύουν μέσα σε ένα αίσθημα καθηλωτικής οικειότητας που δημιουργείται στον αναγνώστη από τις εναλλαγές αφηγήσεων των δύο πρωταγωνιστών, ενός άντρα και μιας γυναίκας, που δεν τους συνδέει τίποτα εκτός από την αντισυμβατική αντίληψη με την οποία αντιμετωπίζουν τη ζωή τους μέσα στο περιβάλλον της οδύνηρά σκληρής πραγματικότητας που ορίζει ο σικελικός τρόπος ζωής. Η ιστορία εκτυλίσσεται στη μεταπολεμική Σικελία, όπου ο απόηχος του πολέμου ψιθυρίζει ακόμα το δικό του δράμα στις ζωές των ανθρώπων, το φάντασμα του Μουσολίνι ζει και περιφέρεται μέσα σε κάθε οικογένεια, η συντριπτική φτώχεια δεν αφήνει κανένα περιθώριο στη χαρά και την ελπίδα, η Μαφία δολοφονεί δίχως τιμωρία και οι αμετακίνητες προκαταλήψεις στερούν κάθε δυνατότητα μιας άλλης ζωής. Μέσα σε αυτό το, στενό από ζωή, περιβάλλον, η θέση της γυναίκας στον κόσμο μαρτυρά ένα ανομολόγητο δράμα, μια βαρβαρότητα δίχως τέλος, μια ζωή που η μόνη της διέξοδος είναι η υποταγή. Η Σικελία είναι ο τόπος που καθορίζει τη μοίρα των ανθρώπων και όχι οι άνθρωποι αυτοί που καθορίζουν τη μοίρα του τόπου. Έχοντας κοινή σικελική καταγωγή, τόσο

Γράφει ο Ξενοφών Α. Μπρουτζάκης

ο αστυνόμος Ντε Ματέις όσο και η Κοντσέττα Βιτάλε, θα συναντηθούν ως αυτοί που δεν θα υπογράψουν το εθιμικό δίκαιο συμμόρφωσης στον σικελικό τρόπο ζωής. Η αλήθεια είναι ότι εδώ δεν περιγράφεται ένα ειδύλλιο σε ένα τόσο αντιδυσλλιακό περιβάλλον όσο η κοινή απέχθεια των δύο ηρώων του μυθιστορήματος για τον σικελικό τρόπο ζωής. Αυτή τους η απέχθεια είναι που συνθέτει αυτό το τρυφερό ειδύλλιο. Την αφήγηση ξεκινά η Κοντσέττα, από την οποία μαθαίνουμε για τρεις δολοφονίες, με πρώτη και καλύτερη του αστυνομικού Λούκα Ντε Ματέις, ο οποίος θα συνεχίσει με τον δικό του μονόλογο, για να συγκροτηθεί ένας αποκαλυπτικός διάλογος, ο οποίος διατρέχει την ιστορία της Σικελίας με πληρότητα, ακρίβεια και πολιτισμική βαθύτητα που εντυπωσιάζει στις λεπτομέρειές του, δημιουργώντας έτσι μια αυθεντική ατμόσφαιρα με έμφαση στον εσωτερικό παλμό των δύο πρωταγωνιστών. Μέσα από τους προσωπικούς, σε πρώτο πρόσωπο, μονόλογους, η αφήγηση διανθίζεται με μια σειρά ιστορικών γεγονότων από τον Πρώτο έως τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και την εκστρατεία της Αβησσυνίας στην οποία συμμετείχε ο Λούκα Ντε Ματέις, ο οποίος τη σχολιάζει μάλιστα με διαπεραστική ειρωνεία, καθώς τη χαρακτηρίζει ως «αποικιοκρατικό πόλεμο του φτωχού» σε σχέση με τους αντίστοιχους των Αγγλογάλλων. Δεν λείπει και η άνοδος του Μουσολίνι στην εξουσία καθώς και το ταπεινωτικό του τέλος, όπως και η δολοφονία του σοσιαλιστή Τζάκομο Ματτεότι. Ταυτόχρονα, σε όλη τη διήγηση γίνεται λόγος για τη δραματική σικελική πραγματικότητα, που δεν είναι άλλη από τη δολοφονική δράση της Μαφίας, ενταγμένη ανατριχιαστικά στην καθημερινότητα σαν μια απλή δραστηριότητα της. Τη διήγηση διαπερνούν επιλεγμένες αναφορές στη λογοτεχνία με κυρίαρχη την ιταλική – και φυσικά δεν λείπει και ο κινηματογράφος, που μέσα από την αγάπη της Κοντσέττα γι' αυτόν, εντάσσεται ως ένα στοιχείο νεωτερισμού και απελευθέρωσης, με τις ξεκάλλωτες γάμπες των γυναικών να σκανδαλίζουν τον κοινωνικό περίγυρο, ενώ ταυτόχρονα αποκαλύπτει η αμείλικτη πραγματικότητα της ζωής των γυναικών, μια πραγματικότητα που δεν περιορίζεται στα

γεωγραφικά όρια της Σικελίας την αντίστοιχη εποχή. Και μιας θυμίζει την ελληνική επαρχία αλλά και μας προβληματίζει ταυτόχρονα για το ότι, παρά τις εντυπωσιακές κοινωνικές αλλαγές και κατακτήσεις σε σχέση με το λεγόμενο γυναικείο ζήτημα, οι θλιβερές νοοτροπίες του παρελθόντος παραμένουν ζωντανές ακόμα και σήμερα. Ο Λούκα Ντε Ματέις μετατίθεται από τον Ιταλικό Βορρά στη Σικελία του Νότου, όπου επικρατεί ο αμειλικτος και ανελέητος νόμος της Μαφίας. Με καταγωγή από τη Σικελία, γυρίζει στον γενέθλιο τόπο έχοντας διανύσει αρκετά χιλιόμετρα ζωής, γεμάτα εμπειρίες: μια στρατιωτική θητεία όπου υπηρέτησε στον Ιταλικό αποικιοκρατικό πόλεμο της Αβησσυνίας και στο μέτωπο της Αλβανίας εναντίον της Ελλάδας, έναν γάμο με τη Ρομπερτά, τον θάνατο του παιδιού του, την εγκατάλειψή του από τη γυναίκα του, τη θητεία του ως καραμηνιέρου αντί εκφωνητή αγώνων αυτοκίνητων – για να βρεθεί εκ νέου στη Σικελία με μοναδικό στόχο ζωής τη μάχη ενάντια στη Μαφία. Στο αστυνομικό τμήμα του Ριβοντόρο προσλαμβάνει ένα κορίτσι, την Κοντσέττα, ως καθαρίστρια. Η Κοντσέττα είναι το τελευταίο κορίτσι μιας μεγάλης οικογένειας που, όταν οι αδελφές της παντρεύονται, απολαμβάνει το σπάνιο προνόμιο του δικού της δωματίου. Εκεί βιάζεται από έναν ομορφονίο, τον οποίο, ωστόσο, αρνείται να παντρευτεί ως εθιστεί σε παρόμοιες περιπτώσεις, προκειμένου να ξεπλυθεί η ντροπή. Η Τριανταφύλλου περιγράφει το περιστατικό ως ένα σύνθετο συμβάν στη ζωή των κοριτσιών δίχως δραματοποιήσεις και δίχως το βάρος της σημερινής πρόσληψης παρόμοιων περιστατικών. Η νεαρή ηρωίδα βρίσκεται διέξοδο στον κινηματογράφο και στα γυναικεία περιοδικά που περιγράφουν τις ζωές των διάσημων ηθοποιών. Ταυτόχρονα, περιγράφεται με εντυπωσιακή ακρίβεια η κοινωνική πραγματικότητα της εποχής και η αποξένωση που νιώθουν οι δύο – τόσο διαφορετικοί μεταξύ τους – ήρωες. Η ανάγνωση ρέει αβίαστα και η αφήγηση, έτσι όπως εναλλάσσεται διαδοχικά ανάμεσα στους δύο πρωταγωνιστές, δημιουργεί την εντύπωση ενός ζωντανού κόσμου στον οποίο εντάσσεται κι ο ίδιος ο αναγνώστης.